

Розп'яття

Карел Чапек

Переклад Володимира Лисенка

Закликав Пілат Наума, мужа вченого і в історії освіченого, та й сказав:

— Науме, я прикро вражений, що ваш народ будь-що хоче розп'яти цього чоловіка. Побий вас грім, адже це беззаконня!

— Не було б беззаконь — не було б історії, відказав Наум.

— Я не бажаю мати нічого спільного з цією справою, мовив Пілат. — Скажіть їм, хай ще подумують.

— Пізно, — відповів Наум. — Я, щоправда, стежу за подіями лише по книгах, і тому не пішов дивитися на страту; але щойно з місця того прибігла моя служниця й розповіла, що він уже на хресті, між двома іншими розп'ятими.

І спохмурнів Пілат, і закрив лице своє долонями. Через якийсь час спитав:

— Тоді не будемо про це. Але скажіть мені, що скоїли ті — праворуч і ліворуч?

— Не зумію вам відповісти, — мовив Наум. — Одні кажуть, що це розбійники, інші — що якісь проповідники. Наскільки я можу судити, спираючись на історію, вони, певно, займалися політикою; тільки не вкладається мені в голову, як це народ розп'янув обох одразу.

— Не розумію вас, — здивувався Пілат.

— Бачте, — став пояснювати Наум, — люди час від часу розпинають того, хто праворуч, потім того, хто ліворуч; в історії завжди так було. У кожного часу свої мученики. В одні часи ув'язнюють чи розпинають того, хто бореться за народ; в інші часи настає черга заступників за бідних і рабів. Одне змінює інше, і всьому свій час.

— Он воно як, — зауважив Пілат, — отже, ви розпинаєте всякого, хто жив заради якоїсь високої мети?

— Майже так, — сказав Наум. — Однак є тут заковика. Часом ненависть затьмарює високу мету. Людей завжди розпинають за що-небудь прекрасне й велике. Той, хто цього разу потрапив на хрест, віддає своє життя за велику справу; той же, хто його до хреста тягне й цвяхує, — той, Пілате, завжди злий, не— освічений і бридкий на виду. Звісно ж народ великий і прекрасний,...

— Особливо, наш, римський, — докинув Пілат.

— ...наш також, — продовжив Наум. — Але й справедливість стосовно бідняків — високе й прекрасне гасло. І все-таки ці люди від злості й ненависті здатні передушити один одного за такі великі й чудові ідеї. Інші ж стають на сторону то одного, то іншого й щораз допомагають розп'янути того, чия черга надійшла. Або просто витріщаються на страту, та ще й притакують: так йому й треба, навіщо не став на нашу сторону.

— Але чому ж тоді розпинають і того, хто посередині? — спитав Пілат.

— Чи бачите, — відказав Наум, — коли гору бере правий, він розпинає лівого, але спершу — того, хто посередині. Коли перемагає лівий, він розпинає правого, але того,

хто посередині — у першу голову. Буває, звісно, що виникають смуги й криваві
сутички; тоді той, хто праворуч і той, хто ліворуч, спільно розпинають того, хто
посередині, бо він не вирішив, проти кого з двох боротися.

Підніміться на дах палацу свого — побачите криваве поле, Гакелдаму: ненависть
ошую й ненависть одесную, а між ними — той, хто прагнув усього домогтися любов'ю
та розумом. Юрби збіглися на все те подивитись, поїдаючи обід, принесений з собою.
Втім, знаходить хмара, і зараз натовп розбіжиться по хатах, щоб не промочити одягу.

"Від шостої ж години морок був по всій землі до години дев'ятої. А біля дев'ятої
години заволав Ісус гучним голосом: "Боже Мій, Боже Мій! Чом Ти Мене залишив?" І
тут завіса в храмі роздерлася надвоє, згори донизу, і земля потряслася; і каміння
розсілося".

1927